

İLMİN AYDINLIĞIYLA YOLCULUK TASAVVUFVE TEKNOLOJİK KALKINMAMIZ

el-Hamdü li'l-lâhi Rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Kemâ yenbağî li-celâli vechihiî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî sey-yidina Muhammedin ve alâ âlihî vesahbihî ve mentebiahu bi-ihsânin ecmaîn.

Bizlere ihsan ettiği sayılamayacak kadar çok nimetlerinden dolayı Allahu Teâlâ hazretlerine hamd u senâlar olsun.

O'nun âlemlere rahmet olarak gönderdiği ve bizlere bir model insan, örnek insan olarak sunduğu kendisinin de “habibim” diye sevdiği, seçtiği âlemleri onun hatırına yarattığı Muhammed-i Mustafâ'sına salât u selâmlar olsun.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi sevdiği yollardan, sevdiği kullardan ayırmasın. Sevdiği amelleri, fiilleri, işleri yapmayı nasip eylesin. Güzel, yeşil ve sakin bir mekânda bizleri çoluk çocuğumuzla beraber toplayan hem dinlenme, hem eğitime işini beraber götürmemize her yönden dinlenip rahatlayıp istifade

etmemize vesile olan bu toplantının sonucuna geldik.

Doğrusu nasıl geçtiğini dahi anlayamadık. Üç gündüz iki gece kaldığımız halde bir saat gibi geldi. Azımsadığımızı göre demek ki tatlı geçmiş. Çünkü sıkıcı olsaydı dakikalar bile geçmezdi. Bir hastanın halini bilirim; bir türlü sabah olmaz. Günler dakikalar bir türlü ilerlemez. Saatine bakar, bir dakika geçmiş; bir daha bakar, bir dakika geçmiş. Çünkü ıstırabı vardır, acısı vardır; zaman geçmek bilmez. Ama "Mutlu günler, mutlu dakikalar, saatler çabuk geçer." derler.

Hakikaten burada daha çok kalmayı temenni edecek şartlar var. Suyu gerçekten şifalıymış; geç fark ettik, istifade edemedik. Bir dahaki sefere inşaallah. İçimizde hevesi kaldı. Hakikaten eklemlerle kemiklerle kireçlenmelerle ilgili rahatsızlıklarda birinci derecede faydalı bir suyu varmış.

Çevre güzel; başımızı kaldırıp ondan da pek istifade edemedik. Dün akşamki küçük yürüyüşümüz hariç. Ama gezen gençleri, çocukları, hanımları gördükçe seviniyoruz. Dinleniyoruz.

Çocuklar da rahatladı ama havuzdan da alacağımız kaldı. Havuzdan da bazıları istifade etmiş de bize söylemediniz. Halbuki ilk önce "Havuz doldu hocam, buyurun." demeniz lazımdı. Oradan da alacaklı oluyoruz; hepinizden veya yöneticilerden.

a. Sosyal Çevre ve Grubumuzun Önemi

Hâsılı tatlı geçti, Allah hepinizden razı olsun. Çünkü böyle yerler grup halinde olunca tatlı olacak gibi oluyor. Bir aile olarak tek başımıza gelsek herhalde içki şişelerinin arasında, sarhoşların içinde böyle huzurlu olmazdık.

Akşam yaptığımız gibi seccadeleri, halıları dışarıya serip de namaz kılamazdık. Her şey grup içinde tatlı oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

İnsanın muhabbet içinde yaşadığı bir grubu olması çok büyük bir nimettir; bunu bilin. Birbirini seven insanların, grup teşkil eden insanların birbirine desteği çok fazladır.

Ağacın bile kökünün etrafındaki topraklar çekildiği zaman ağaç kurur. Dışın etrafındaki etler çekildiği zaman dış sallanmaya başlar.

Her şeyi kökü ve çevresi kuvvetlendiriyor, destekliyor. İnsanı da sosyal çevresi destekler, mutlu eder. Yapayalnız olmak zordur.

“Yalnızlık büyük ruhların gıdasıdır.” deniliyor. Bazen lazımdır. Tefekkür için ibadet için zikir için yalnızlık daha doğrusu Allah ile beraberlik; o da yalnızlık değil. Asıl mutlak yalnızlık çok zordur. İnsan orada beraber olunacak en güzel şeyle beraber olduğu için yine yalnız sayılmıyor.

Allah’a hamd u senâlar olsun ki müslüman olduğumuz için dünya üzerinde bir milyardan fazla kardeşimiz var. Hem de birbirimizi seviyoruz. Rengimiz, ırkımız, cinsiyetimiz ne olursa olsun, birbirimizi seviyoruz ve hem de birbirimizle çabuk anlaşıyoruz.

Amerika’ya da gitsek, Avustralya’ya da gitsek, Avrupa’ya da gitsek yabancı bir ülkede bir camide bir namaz kıldığımız zaman veya herhangi bir vesileyle bir müslümanla karşılaştığımız zaman ahbablığımız çarçabuk çok kuvvetli bir beraberliğe dönüşüyor. Çünkü Allah *inneme’l-mü’minûne ihvetün* diyerek bütün müslümanları kardeş eylemiş; bu güzel bir şey.

Bizim kardeşliğimiz ayrıca bir de tasavvuf yolundaki kardeşlik, ihvanlık olması dolayısıyla birkaç bakımdan daha güzel. Çünkü tasavvuf yolu gerçekten güzel bir yol. Gerçekten takvâ yolu, Allah'ın rızasını kazanmaya giden bir yol. İnsanı Allah'ın rızasına, mârifetullah, muhabbetullah, rıdvanullah götüren bir yol.

“Mârifetullah” diyoruz, “Allah'ı bilmek.”

Muhabbetullah demek “Allah'ı sevmek.”

“Rıdvanullah” diyoruz, “Allah'ın bizden hoşnut ve razı olması.”

Bu yol bunlara götürüyor. O bakımdan yol çok güzel ve bu yoldaki kardeşlik de kardeşliklerin en halisi olduğu için fevkalade güzel.

Camiamız içinde teknik personelin müstesna yeri olmasından da ayrıca mutluyum. Bizim camiamızda eskiden beri böyle olmuş. Bu özel yakınlık, Teknik Üniversite asistanlıklarından başlamış. Bizim camiamızın mühendislerle, ilim adamlarıyla, yüksek tahsilli insanlarla içli dışlılığı, beraberliği; onların bize gelmesi, bizim onlarla beraber olmamız hocalarımız zamanında başlamış. Zaten tasavvuf yolları içinde bizim yolumuz; ilme bağlılığı ile ilim adamı yetiştirmesiyle, ilim yolunda yü-

rümesiyle ötekilerinden farklılaşmış olan bir yol. Bizim yolumuzun bariz vasfı; yöneticilerin, müşitlerimizin, şeyhlerimizin, büyüklerimizin her birisinin birçok ilimde ihtisas sahibi olmasıdır. Hem din ilimlerinde hem de bunun dışında başka ilimlerde mütehassıs olmalarıdır. Bu, enteresan bir şeydir. Farz edelim ki bir mutasavvıfın aynı zamanda bir astronom olması, bir mutasavvıf şeyhin aynı zamanda bir fizikçi olması, bir mutasavvıf şeyhin aynı zamanda bir tabip olması enteresan bir şeydir. Elhamdülillah bizim yolumuz böyle gelmiş, böyle devam ediyor. İlimle beraberiz, ilimle içiçeyiz. Allah'a hamd u senâlar olsun, Allah bizi bu güzel nimetlerinden ayırmasın. Çünkü ilimden ayrıldığı zaman herkes zarar eder.

Bir milletin yükselmesi ilimle oluyor, teknolojinin gelişmesi ilimle oluyor. Ekonomi de ilimle derleniyor, toparlanıyor. İnsan ilim sayesinde o sahalardaki müşküllerini hallediyor. Demek ki her şeyin temeli ilim. Onun için büyüklerimiz demişler ki;

“Dünyayı isteyen ilme sarılsın çünkü dünyalık ilimle elde ediliyor. Âhireti isteyen de ilme sarılsın.” Çünkü iyi kulluk da ancak ilim-

le olabiliyor. Kul iyi olmadığı zaman, alim olmadığı zaman, cahil olduğu zaman; kulluğunu güzel yapması, Allah'ın rızası yolunu doğru düzgün bulması Allah'ın rızası yolunda yürümesi mümkün olmuyor. Bir yerde falso yapıyor, hata ediyor, cahillik ediyor, gafillik ediyor, bilmeden Allah'ın rızasına aykırı işler yapıyor. O bakımdan ilim; hem dinin hem dünyanın güzel olması için en başta gelen varlığımız.

Allah bizi ilim yolundan, alimlikten ayırmasın; cahilliğe düşürmesin.

Onun için İslâm'da İslâm'dan önceki devreye "cahiliye devri" deniliyor. İlimsiz olduğu için o isim verilmiş; "cahiliye devri" deniliyor. İslâm'ın gelmesinden sonraki devre de "Asrı Saadet" diyoruz. "Mutluluk Asrı."

b. İslam'da Aile Mutluluğu

Neden mutluluk asrıdır?

Çünkü İslâm insana iki cihanın saadetini birden veriyor. İslâm'ın prensipleri hem dünyanın hem de âhiretin saadetini sağlıyor.

İslâm'ın bu ana yapısını bildiğimiz için biz de sizlerin mutluluğuna büyük önem veriyoruz. Aile mutluluğunuz da bizim için son derece önemli. Geçimimiz; karı koca arasında

ki geçim, uyum, anlayış, sevgi, saygı, bağlılık bizce fevkalade önemli ve biz bunu sağlamak için geliştirmek için elimizden her ne gelirse yapmaya hazırız; yapıyoruz. Yapılması için baskımızı da, elimizden geleni de ardımıza koymuyoruz. Bu toplantıların yapılış tarzı, bunun bir işaretidir. Biz bir taraftan erkekleri eğitmek istiyorsak onları bir yere toplayıp;

“Hanımlar evde dursun; biz onlara bir kurs tertipleylim, meslek içinde gelişmeleri sağlansın.” gibi mantıkla hareket etmiyoruz.

“Falanca yerde bir program tertitledik. Hanımlarınızla, ocuklarınızla beraberce gelin. Hanımlar bir eğitim görsünler, beyler bizim istediğimiz meslek eğitimini görsünler, çocuklar da bir eğitim görsün; hepsi rahatlasın.” diyoruz.

Hanımları da biraz yemek yapmaktan, ev işleri arasında bocalamaktan, “ocuğa bakaız” diye sıkılmaktan, perdeleri kapatıp bir odanın içinde hapis kalmaktan kurtarmak istiyoruz. Çünkü Allah, hanımları beylere bir emanet olarak vermiştir. Onların her şeyi beylerinden sorulur. Dindarlıkları da hiretleri de beylerinden sorulur. Onların dindarlıkla-

rına ve âhiretlerinin kazanılmasına dair tedbirleri almak beylerin vazifesidir.

“Eve ekmek getirmek, yiyecek içecek getirmek, kirasını ödemek kadar veya bir ev almak kadar bunlar da önemlidir.” diyoruz.

Allah sizleri eşinizle çoluk çocuğunuzla ömrünüz boyunca bahtiyar eylesin. Hepinize mutluluklar dileriz. Evlatlarınız hayırlı evlatlar, salih evlatlar olsunlar; İslâm’a faydalı olsunlar.

Sizin mesleğiniz teknik eğitimidir. Misafirlerimizin büyük çoğunluğu teknik yönden çalışarak hayatını geçirecek bir yol tutturmuşlardır. Teknik eğitimin bizde büyük önemi var. Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye dünya üzerinde en kuvvetli devlet iken, bir emriyle kralları dize getirirken, hapistekileri hapisten çıkarırken, uzaktakilere bir direktif vererek kötülükleri engellerken, Akdeniz bir Türk denizi durumundayken, Doğu Akdeniz’de düşman gemileri gezemezken, Karadeniz’in etrafı tamamen Türklerle, müslümanlarla meskun iken; Batı Akdeniz’de Barbarosların dolaştığı zamanlardan şimdi bir acı hale gelmiş durumdayız. Belki çizginin en aşağı noktası, belki grafiğin en aşağı noktası, 30-40 yıl

geride kalmıştır. Şimdi grafik çizgisi yukarı doğru çıkıyor. Allah'ın lütfuyla, yardımıyla daha iyi duruma doğru gitmeye başlamışız ama kâfi değil. Bizdeki gelişmeyi gördükçe düşman bize olan baskısını, hışmını ve hainliğini arttırıyor.

Türkiye geliyor mu? Türkiye'nin nüfusu bir patlama mı göstermiş?

Türkiye sanayileşmeyi yakalamış mı?

Türkiye'nin hazinesi döviz mi dolmuş?

Karşı tarafı çıldırtıyor. Bunların hepsinin birer ikişer onların elinden alınması için her türlü hainliği, melaneti, şeytanlığı yapmaya başlıyorlar. Misal; nüfusu durdurmaya çalışıyorlar. Çünkü nüfus da bir kuvvettir. Ekonomi çok büyük bir kuvvettir; parayla her şey yapılabiliyor. Ekonomiyi perişan etmeye çalışıyorlar. Anarşistlerden birisi yakalanmış, sorgu sual esnasında demiş ki;

“Birileri bize dediler ki; ‘Siz Türk ordusunu yenemezsiniz. An’aneli bir güçtür; silah zoruyla yenemezsiniz. Sizin işinizi kolaylaştırmak için yapılacak şey Türkiye'nin ekonomisini çökertmektir. Türkiye öyle zayıflamalı, öyle parasız pulsuz kalmalı ki sizinle uğraşmasın.’”

Geçen gün Recep Yazıcıoğlu ile -çok sevdiğimiz bir kimse; çalışkan, dinamik bir vali. Erzincan valisi- yapılmış bir röportajı okudum.

“Erzincan çevresinde teröristlerin faaliyetleri arttı. Çünkü Erzincan Doğu’yu Batı’ya bağlayan stratejik bir mevkidedir, yol üzerindedir. Anarşistler burayı ele geçirmek istiyorlar. Böylece ekonomik yönden bir darbe vuracaklar.” diyor.

Eskiden beri bu böyle olmuştur. Batılı Osmanlı’yı çökertmek için çarpışırken çalışırken haçlı seferleriyle sonuç elde edememiş, yapılan her savaşta gerilemiş. Belgrat’a kadar çekilmiş, Viyana’ya kadar savunma hattını geriye almış.

Ama ne yapıyor?

Osmanlı ticaret gemilerini vurmak için Rodos’ta üst kuruyor.

Ticareti vuracak da ne olacak?

“Ticareti vurduğu zaman hazine zayıflayacak, ekonomi alt üst olacak, iktisadî durum bozulacak.” diye düşünmüşler, şeytanlar! Bizim aklımıza gelmez; biz bonkör bir milletiz, paraya pula pek aldırmayız. Kesemizi açtık mı arkadaşımız için canımızı vermekten

çok daha kolay paramızı veririz. Hayrı hasenâtı da severiz. Maddiyat, para dinî bakımından da bizim için önemli değildir. “Paranın gözü kör olsun.” deriz, paraya beddua ederiz. Kazanılması harcanılması insanları kötü yola sevk ettiği için paraya karşı bir dostluğumuz yoktur; düşmanlığımız vardır.

Rabia-ı Adeviyye’yi hatırlıyorum; iki elini sıkmış, koşarak gidiyormuş. Dindar bir kadın; zahid, mutasavvıf. Hasan-ı Basri şaşırılmış; takılırmış ona *rahmetullahi aleyh*;

c. Rabiat'u-l Adeviye ve Hasan-ı Basri

“Ey cennet hatunu! Böyle yumruklarını sıkmış nereye gidiyorsun?” demiş.

“Ey Hasan-ı Basri! Elime iki dinar para geçti; birisini bir elime, birisini diğer elime aldım, yan yana getirmiyorum. Çünkü bu mel’unlar ikisi bir araya geldi mi fitne hazırlar. Hemen gidip bir fakire vereceğim.” demiş.

Para yan yana geldi mi insanda para sevgisi uyandırıyor, hırs uyandırıyor, keyif zevk uyandırıyor.

Eski güç sahiplerinden hükümdarlardan birisi çok güzel bir köşk yaptırmış. Dayatmış döşetmiş; bahçesi ve balkonu ile süslemiş.

Ondan sonra bir fukarâ mutasavvıfı, bir şeyh efendi veya bir hoca efendiyi yanına almış konağı gezdirmiş.

“Üstadım, şeyhim! nasıl buldun? Konak güzel mi?” diye sormuş. O da;

“Bu dünyada böyle bir köşk yapacağına kendine âhirette bir köşk yapsaydın. Bu dünyada köşk yapmışsın, bunun hesabı var. Allah sana bunun hesabını soracak. Paralarını; hesabını veremeyeceğin, makbul olmayan bir yere sarf etmişsin.” diye azarlamış.

Bizim mantığımız budur. Biz paraya pek aldırmayız, zengin olmaya da hırsızımız yoktur. Gösterişe de kulak asmayız. Cömertlik de makbul olduğundan kesemizin ağzını açarız, paramızı etrafa saçarız. Bu işi severek yaparız. Ama dinî hizmetler de parayla oluyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz de bir yerlerden para bularak hizmetleri götürmüştü. Kendisi de bir şeylerini rehin vererek, borç alarak bazı şeyler yapmış. Ebû Bekir es-Sıddîk Efendimiz’in serveti, İslâm’ın yayılmasında büyük fayda sağlamış. Osman-ı Zinnureyn Efendimiz’in büyük zenginliği ve büyük ikramları Peygamber Efendimiz’in dualarını kazanmasına vesile olmuş. Bunları bili-

yoruz. Para her yerde para; her yerde iş görüyor, kapıları açıyor. Zengin arabasını dağdan aşırıyor, fakir düz yolda yolunu şaşırıyor. Bu böyle.

Onun için paranın İslâm yolunda kullanılması lazım. Para lazım, bir; paranın İslâm yolunda kullanılması lazım, iki. Olmayan şeyin de kullanılması mümkün değil. Erlerin, bahadırların, askerlerin teçhizi lazım. Ok lazım, para; zırh lazım, para; binek lazım, para; kılıç lazım, para; deveye yiyecek lazım, para. Her şey parayla alınıyor veriliyor. O bakımdan varlığa kul olmamakla beraber ekonominin, paranın, servetin kıymetini bilmemiz lazım. Serveti Allah yoluna sarf ederek Allah'ın rızasını kazanmamız lazım. Onun için büyüklerimiz demişlerdir ki;

“İnsanın gönlü bir gemi gibidir. Servet, para pul, mevki makam ve dünyadaki her şey de deniz gibidir. İnsanın gönlü bu denizin üstünde gezebilir. Bir müslüman mevki sahibi olabilir, para sahibi olabilir; gönlü derya gibi imkânların içinde yüzebilir. Ama geminin içine su girmemesi lazım. Gönlünün içine dünyalık sevgisi girmemesi lazım.”

Geminin içine su girdi mi gemi batar.

Gemi nerede batar?

Dünyalıkta batar. Onun için büyüklerimiz demişler ki;

ed-Dünyâ bahrun amîkun kesîrun mine'n-nâsi yu'raku fihâ. "Dünya engin bir okyanustur, ummandır. İnsanların çoğu burada su üstünde duramamışlardır, batmışlardır, istenmeyen bir duruma düşmüşlerdir, dünyalığa gark olmuşlardır."

Alışları verişleri, yatışları kalkışları, konuşmaları, faaliyetleri, sevgileri kızgınlıkları dünyalıkla; dünyalık temeli üstüne kurulmuştur. Tabi bunların hepsi insanı bir başka zarara, bir başka günaha götürücü şeyler. Onun için müslümanın gönlüne dünyalık girmeyecek. Dünyalığın müslüman nazarında bir kıymeti yok. Dünyalık sadece bir alettir, bir imkândır, bir vasıta, bir araçtır. Biz bu aracı iyi kullanmakla vazifeliyiz. Silah bir araçtır, düşmana karşı kullanırsan ülkenin savunması oluyor. Kalırsan gazi oluyorsun, ölürsen şehit oluyorsun. Aynı silahı ülkenin içinde bir müslümana karşı kullandığın zaman;

Ve men katele mü'minen müteammiden fe-cezâühû cehennemü hâliden fihâ. "Kim bir

müslümanı kasten, bilerek, 'öldüreyim' diye düşünerek öldürürse -hani elinden kaza çıkmış, kalas devrilmiş vesaire o ayrı- bilerek öldürürse cezası ebedî olarak cehennemde kalmaktır.”

Can bu kadar kıymetlidir.

Suudi Arabistan'da çok enteresan bir durum var. Kavga oluyor, gürültü oluyor. İnsanlar ticarî konularda, trafik konusunda çeşitli münakaşalar yapıyorlar. Konuşuyorlar, dalaşıyorlar, tartışıyorlar. Ama hiç böyle yaka tutmak, yumruk atmak yok. “Kıyas var!” diyorlar. Millet korkmuş. Sen ona bir yumruk atarsan o dosdoğru polise gidiyor.

“Bu adam bana yumruk attı.” diyor.

Tamam gel bakalım, sen de gel. Caminin meydanında toplanıyorlar; senin elin kolun bağlı.

“Aynı şekilde vur buna.”

Tabi herkesin gözü önünde bir yumruk yemek kolay değil.

“Burnunun üstüne bir kafa atarım, burnundan çeşme gibi kan boşaltırım. Bir yumruk çakarsam 32 dişini yere dökerim.” gibi şeyler yok. Kıyas var. Korkuyor. Trafikte insanın kıymeti fevkalade yüksek; akan sular duru-

yor. Adam sallana sallana bir taraftan öbür tarafa geçiyor. Sen frene basıyorsun.

Trafikte geçecek yer mi? Geçilmeyecek yer mi?

Belli değil. İnsana saygı var; insanın kıymeti önemli oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

İşte bizim zihin yapımız bu. Tabi bu zihin yapısından bizim kaymamamız lazım. Dünyalık gönlümüze girmemeli ama elimizden de çıkmamalı. İnsanın elinde para olmalı ki Allah yoluna sarf edebilsin. Elinde imkân olmalı ki düşmana karşı kullanılabilsin. Falanca yerde harp oluyor. Osmanlı, Avrupalılarla her sene harp etmiş. Bir harbin faturası var, bedeli var. Şu kadar altın lira gitmiş. Bu kadar altın lira gitmiş. Her sene harp olunca bütçede “harp masrafı” diye bir büyük pay var. Bugün bizim de Milli Savunma bütçesinin genel bütçede büyük bir yeri olduğunu biliyoruz. Onun da kalkınmada menfi tesiri olduğunu biliyoruz. Çünkü biz askeri asker olarak tutuyoruz. Yani yiyici; üretici değil, tüketici bir zümre oluyor. Büyük masraf. Japonya Amerika’nın istilasında olduğu için ordu teşkil edemiyor.

d. Japonya'nın ABD'den İntikam Alması

“Oh canıma minnet! Sen bana ordu teşkil ettirmiyor musun? Çok teşekkür ederim.” diyor; var gücüyle ekonomiye sarılıyor, harıl harıl çalışıyor, para biriktiriyor. Biriktirdiği parayla Amerika'daki şirketlerin hisse senetlerini alıyor. Şirketlerinin çoğunun sahibi Japonlar. Hisse senetleri yüzüyor; oradan oraya, elden ele gidiyor. Asıl sahipleri Japonlar. Amerikan şirketi para kazanıyorsa Japon'un cebine gidiyor. Japonya Amerika'dan böyle intikam alıyor.

Onun için birisi bir kitap yazmış; Amerika'da gözüme ilişti, okudum. Diyor ki;

“Japonlar bizden intikam alıyor. Bizi içten yıkacaklar. Mahvolduk. İstilaya uğramış durumdayız. Japonların istilasındayız.”

Doğru mukayeseler vermiş. Amerika'nın en büyük şirketleri Japonya'nın en büyük şirketleri. Sermayeleri mukayese ediyorsun; Japonya Amerika'nın işini bitirmiş.

Sen misin bana ordu kurdurmayan?

Tamam, kurdurma, enayiliğine doyma. Bundan sonra bütün gücüyle ekonomiye sarılmış. Ham maddesi yok, ülkesi dar, toprakları kısıtlı, nüfusu çok ama bütün bu menfi

şartları düşünerek, bu engelleri aşarak bir ekonomi meydana getiriyor. Muazzam bir üretim ve bu üretimin müthiş pazarlaması ile dünyanın her yerine hâkim. Almanya'ya İngiltere'ye bağırta bağırta televizyon satıyor, araba satıyor.

Niye?

Çünkü ucuz veriyor. Onların direnç noktalarının altına iniyor; işi direnemeyecekleri noktaya getiriyor. Harıl harıl arabasını satıyor, televizyonunu satıyor, elektronik cihazını satıyor; adamlar ne yapacağını şaşırıyorlar. Çünkü Japonlar gibi hırslı değil. Çünkü ehli dünya, çünkü sarhoş, çünkü keyfine düşkün. Japon öyle değil. Japon mesai saatiyle yetinmiyor. Manhattan'da Amerika'nın meşhur iş merkezinde saat 6'da Amerikan firmalarının hepsinin elektrikleri sönüyor. Amerikan firmalarının gökdelenlerinin ışıkları sönüyor. Tamam, tatil oldu, firma kapandı. Japon firmaları artı dört saat daha çalışıyorlar. Onların ışıkları saat 10'a kadar yanık duruyor. Çünkü Japonlar; "Ancak fazla çalışmayla bunları yenebiliriz." diye biliyor. Fazla çalışması lazım, üretim yapması lazım. Daha fazla me-

sai sarf etmesi lazım. Mesainin verimli olması lazım.

Bir otomobil fabrikasında tezgâhlar mahdud yapılacak, tezgâhlara yüklenen iş çok. Binaenaleyh tezgâhtaki kalıp çıkacak, başka bir kalıp gelecek, tezgâh o kalıbı çalışacak. O kalıp çıkacak, başka bir kalıp takılacak, tezgâh onu çalışacak. Tezgâhlar mahdud; işler, tezgâhlara kalıp değiştirilerek yaptırılacak. Ben buradaki arkadaşlara da sordum;

“Bir kalıbın değiştirilmesi ve ayarı zordur. Sekiz saat sürer.” dediler.

Onlarda da başka ülkelerde de böyleymiş.

Bir makineden kalıbı çıkaracaksınız, yerine kalıbı takacaksınız, ayarlayacaksınız; eğri, yamuk veya kaymış olmasın, bilmem ne. Ondan sonra onu çalıştıracaksınız ve üretim seri üretim olacak. Bu kalıbın değişmesi sekiz saat. Bir başka devlet bunu altı saate indirmiş. İki saat tasarruf sağlamış. Japonlar’dan birisi oturmuş, düşünmüş taşınmış, uğraşmış didinmiş. Nasıl yaptıysa nasıl bir sistem geliştirdiyse? Çünkü problem. Sekiz saatte kalıbın değişmesi demek tezgâhın sekiz saat veya altı

saat çalışmaması demek. Cihazın kullanılmaması durumu bir iş kaybı.

Ben dün Sacit beyden ergonomiyi dinlerken hep onu düşündüm. Bana “Ergonomiyi nasıl tarif edersiniz?” deseler ben o anladığımı derim:

“İş hayatında karşılaşılan problemler üzerinde kafa çalıştırıp çözme sanatı, çözme mesleği.”

İşin aslı o. Karşına bir problem geliyor; sekiz saatte bir kalıp değişiyor. Bu sekiz saat içinde işçiler yatıyor, tezgah yatıyor; büyük bir kayıp. İnsan bunların hepsine para veriyor. Parasını kendi verdiği zaman insanın yüreğine oturur. Cebimizden boş yere beş kuruş düşse üzülürüz. Cüzdanımızı çaldırsak mahv oluruz. Başkasının parası olunca insan aldırıyor da kendi işi olunca üzülüyor. Üzerinde düşünmüş:

“Sekiz saati nasıl azaltabilirim? Altı saatte nasıl aşağıya indiririm?”

Derken muazzam bir şey bulmuş. “Sekiz dakikada” kalıp değiştiriyormuş. Kalıbı oradan alıyor, burada söküyor, takıyor, iş bitiyor. Ne kadar önemli. Hani eskiden dolma tüfekler vardı. Dolma tüfeğin içine barut te-

pilirdi. Tüfek harbiyle ağzından dik tutulurdu; içine önce barut, ondan sonra paçavra, ondan sonra ıvır zıvır vesaire doldurulurdu. Dolma tüfek. Kadınların patlıcan dolması, kabak dolması doldurduğu gibi tüfeğin içine malzeme doldurulurdu da ondan sonra bir tane atardın. “Bir atımlık barut” diyoruz ya eskiden öyleydi.

Sonradan düşünmüşler taşınmışlar. Ne yapmışlar?

“Biz bunu fişeklere hazırlayalım.” demişler. Bir gelişme ama çok yıllar önce olan bir gelişme.

“Bu böyle doldurmayla olmaz doldurma işini önce yapalım, dolmalar yanımızda olsun, koyalım patlatalım.” demişler.

Bu da bir sistem. Bunu nasıl koyacağız? Tüfeğin burasını kırarız, böyle koyarız, tırak kapatırız, tetiği çekeriz. Ne kadar kolay! Ağzından doldurmaktan çok daha büyük bir kolaylık var burada. Tamam, fişek burada duruyor, tüfeği çıkarıyorsun, kırıyorsun, sokuyorsun, tırak atıyorsun. Sonra çiftelyi bulmuşlar.

Niye bir tane olsun?

Herkesin tüfeği bir taneyken ben iki namlulu tüfek yaparım; iki namluyla, düşman

gelirken pat diye bir tane patlattıktan sonra pat diye bir tane daha patlatırım. Bu da bir gelişme, bu da güzel.

“Onun şu mahsuru var, süperpoze yapalım.” demişler. Altı yedi tane alıyor; şarjörlüsü var, 30-40 tane alıyor; tıklar tıklar, tıklar tıklar atıyor. Bunların hepsi bir problemi düşünmek, o problemi aşmak için bir takım şeyler yapmak ve geliştirmektir. Bir kalıbı sekiz dakikaya indirmiş; fişek takar gibi. Kalıbın ağırlığı vardır; oradan çıkaracak, buraya getirecek, oraya takacak. Sekiz dakikada bir kalıp değiştirme. Japonlar bunun için ileri gidiyor. Ve ben de çok kızıyorum. En çok kızdığım milletlerden birisi sevimli Japonlar. Hem sevimli buluyorum hem de çok kızıyorum.

Geçen seneler Hicaz’a hacca gönderilen hacıların bir istatistiği elime geçmişti. Amerika’dan şu kadar, Brezilya’dan bu kadar, Türkiye’den şu kadar, Nijerya’dan bu kadar, İran’dan bu kadar. Büyük büyük rakamlar. Tabi gayrimüslim ülkelerinden gelen müslüman sayısı az. En az hacı gönderenlerden birisi hain Japonlar!

Neden?

İçlerinde müslüman yok. Oradan belki hacca gelmek de zor ama paraları var, gelirler; her yeri geziyorlar. Müslüman az; İslâm'a direniyor. Hıncır gibi direniyor! Peki dirensin mel'un, âhirette cayır cayır yanar.

Hayır hem İslâm'a direniyor hem de bütün mallarını getirip Suud'da, Türkiye'de satıyor.

Öyle şey mi olur?

Hem benim inancımın; doğru, has, halis inancımın gerçekliğini kabul etmeyecek, putperestliğine devam edecek, güneşe tapmaya devam edecek, Allah'ın sevmediği batıl yolda devam edecek hem de gelecek bana malını satacak.

“Zırnık almam. Almıyorum senin bir şeyini. Defol! Nerede satarsan sat, almıyorum. Ne kumaşını almıyorum ne elbiseni almıyorum ne aletini almıyorum.” desek belki dize gelir.

Bu düşmanlarla savaşmanın yolu sadece tüfeği alıp o tarafa doğru mermi sallamak değil. Savaşmanın başka yolları da var. Bak anarşist bile “Türkiye'yi çökertmek için ekonomiyi çökertmek lazım.” diye talimat almış; “Biz o konuda çalışıyoruz.” diyor.

Karşı tarafı dize getirmenin yollarından birisi nedir?

“Arkadaş! Ben senin eşyanı, imalatını, malını kullanmıyorum.”

Neden?

“Müslüman değilsin de ondan. Git gözümüne görünme.”

Ne olur?

Koca İslâm âlemiyiz. Japonlar’ın, Almanlar’ın, Amerikalılar’ın veya Fransızlar’ın yani kim İslâm’a karşı çıkıyorsa, kim İslâm’a kötülük yapıyorsa ceza olarak onun mallarını almasak ne olur?

Öteki malı alıruz. Dünyada rekabet var. İnsan aç kalmaz, açık kalmaz. Daha da iyi olur kendin yaparsın. Kötü komşu insanı ev sahibi yaparmış. Ona kızdığı için uğraşır, didinir, ev sahibi olur. Bu kötü düşmanların da bizi sanayi sahibi yapması lazım.

Bizim; “Her şeyi almayacağım. Onlardan kendim yapacağım.” dememiz lazım. Devletin başına ben geçsem yaparım da devletin başındaki insanlar yapmıyor. Demek ki yöneten insanların iyi insanlar olması lazım. İnanan insanlar olması lazım. Bu işleri yapabileceğimize inanan, şuurlu insanlar olması la-

zım. Milletine acıyan insanlar olması lazım. İsrafı önlemeye çalışan insanlar olması lazım.

Yani ne olacak?

Mercedes kullanmam da basit bir yerli araba kullanırım.

e. Pancar Motor Atılımımız

Ne kadar hoşuma gidiyor; dört tane tekerleğin üstüne bizim ürettiğimiz pancar motorunu takıyorlar. Pancar motorunu biz üretiyoruz; Gümüş Motor üretiyor. Benim babamın da 20 bin lira sermayesi var. O yılların 20 bin lirası şimdinin kim bilir ne kadarı demektir. Neyse. Biz kurduk, başkaları kaymağını yiyor. Allah sebep olanlardan hesabını sorsun. Bir de pancar motoru yerli, benim Türkiye'deki imal ettiğim motor. Benim işçimin emeği. Edremit'te falanca kasabadaki zeki, akıllı ustam pancar motorunu alıyor, dört tane teker uyduruyor, ona bir şanzıman uyduruyor. Pancar Motor'u çalışırken oluyor bir araba. Dört tekerlekli traktör gibi bir şey; vitesli, direksiyonlu. Yanımızdan geçiyor; bakıyorum.

Bu ne marka böyle? Traktör mü? Massey Ferguson mu?

Değil. İşte bizim pancar motorundan dört tekerlekli yürüyen motor; tarlasına gidiyor.

Arkasına yük koyuyor, kuyuya su çekiyor. Bu buluş her işe yarıyor. Ben bizim fabrikatör arkadaşlara; “Gelin şunu yaygınlaştıralım.” dedim. Bak bizim ustamız bulmuş bunu, her işe yarıyor. Köylünün hem atı hem devesi hem arabası hem kuyudan su çekicisi. Demek ki böyle bir şura sahip olursak yapabiliriz. Her şeyi yerli. Biraz kullanırız, ondan sonra onu geliştiririz. Çünkü bakın “ergonomi” var. Fabrikaların, “iş araştırma geliştirme bölümleri” var. Problemi ortaya koyarız; çözümünün çarelerini ararız ve buluruz.

Bu “ergonomi” denen ilim nereden çıktı?
“İşletme ilimleri” nereden çıktı?

Ben şimdi konuyu unuttum.

Bir profesör arkadaş İzlanda’nın bir şehrine bir konferansa davet edilmişti.

“Konferansın konusu neydi?” dedim. Keşke yazsaydı da hatırımda kalsaydı.

“İşletmede bilmem ne meselesinin probleminin çözülmesi.”

Biz ne o problemi biliyoruz ne işletme ilmini biliyoruz.

Ben onun için kardeşlerime teklif ediyorum, diyorum ki;

“Muhtaç olmadıkça, mecbur kalmadıkça başkasının malını kullanmayın. Arayın sorun %100 yerli, müslüman bir kardeşin imalatı olan şeyleri kullanmaya gayret edin.

Bizim bir kardeşimiz vardı; talebeyken akşamları enstitüde çalışıyorduk. Şimdi profesör, dekan. O zamanlar henüz asistan. Doçenti saati sordu, o şöyle bu tarafa doğru bakıyor, orada da saat filan yok. Baktı; “10’a 25 var.” dedi. Arkadaş asistan ama koluna bir saat almamış. Hocamız demiş ki;

“Bu saatin modellerine bu kadar itibar etmeyin çünkü istismar ediliyor. ‘O model çıktı, bu model çıktı.’ diye şu kadarcık şeye bu kadar para veriyorsun, Japonya’ya veya falanca yere gidiyor.”

Arkadaş oraya bir ayna koymuş; üçgen, küçük, hiç kimse bilmez. Aynadan arkasındaki duvar saatine bakıyor. Kendisi kol saati almamış, arkasındaki duvar saatine bakıyor. Aynayı onun için koymuş, tam görünecek şekilde ayarlamış. Küçük ayna ile arkadaki saatten zamanı öğreniyor. Mühim olan zamanı öğrenmek.

Ne olacak?

İnsan bunu alışkanlık olarak bile yapar.

Neden?

İşin içinde bir inat var;

“Ben başkasının saatini kullanmayacağım. Kendi saatimiz yapılırsa kullanırım.” diyor. Biz de;

“Kendi otomuz olursa kullanırım, yürüyeceğim.” diye bir inada sahip olsak biraz bu işi kıssak herhalde büyük faydası olacak. Ve tabii o zaman israf engellenmiş olacak, üretim teşvik edilmiş olacak. Araştırma ve geliştirme canlanacak.

Sacit Bey burada bir şeyi dört-beş defa söyledi. Bizim kendimizin icat etmesi lazım. İyi, güzel bir şeyi biz kendimiz icat edelim ama kendimiz icat etmek için onu gerektiren şartların, onu meydana çıkaran şartların oluşması lazım. O şartlar oluşmadığı zaman kimse bir şey yapmaz. Onun için eskiler; “Mârifet iltifata tabidir.” demişler. Ortada bir hüner, bir mârifet, bir bilgi varsa o bilgi sahibi itibar görüyorsa o gelişir. Eğer hat sanatına sizin itibarınız varsa;

“Benim misafir odamda bir güzel levha olsun, iyi bir hattatın kaliteli bir eseri olsun.” diye düşünüyorsanız o zaman hat sanatı gelişir. “Bu levhanın etrafı ebrulu olsun.” derse-

niz ebru sanatı gelişir. “Tezhipli minyatürlü olsun, kenarı süslü olsun.” dersiniz tezhip sanatı, süsleme sanatı gelişir. Sen neye rağbet edersen iltifat edersen o gelişecek. Neye rağbet etmezsen o sönecek.

Rağbet ona olduğu için Türkiye’de bira fabrikaları, tek el fabrikaları, votka fabrikaları, rakı fabrikaları, bacaları yükselir. Rağbet müstehcen konulara ise o zaman müstehcen mecmuaların tirajları artar; dinî, ilmî, meslekî mecmuaların tirajları düşer.

“Bizim *Teknik Eğitim* dergisinin hali nasıl, tirajı nasıl, yükseldi mi?” diye sordum. Teknik eğitim bu; herkesin kendi mesleğiyle ilgili dergiyi takip etmesi lazım. Takip edilmediği zaman meslekî gelişmelerden de haberdar olunamıyor. Ama dergiyi çıkaranların da en son buluşları yayınlaması, araştırıp ortaya koyması gerekiyor.

Sacit Bey’in güzel bir sözü vardı; dün hoşuma gitti, yazdım. Kolayca bulabilir miyim bilmiyorum?

“Eserine uzun ömür dileyenler, ona büyük emek vermek zorundadırlar.” diyor.

Ortaya koyduğun eserin beğenilmesini istiyorsan emek sarf edeceksin. Dergin satılsın

istiyorsan dergine emek sarf edeceksin. Uğraşacaksın, didineceksin; güzel malzeme kullanacaksın. Adam dergiyi bir eline alacak;

“Bu hazineymiş, neler bulmuşlar bak sen! Ben bunlardan haberdar değildim; sen şu dergiden bana her ay gönder.” diyecek.

Her şey böyle. Eserine uzun ömür dileyenler ona büyük emek vermek zorundadır. Bu tarzda çalışacağız. Mesleğimizde bu aşk ile çalışacağız. Ve evet ben de Sacit Bey gibi düşünüyorum; hepinizin mucit olmasını, icatçı olmasını istiyorum. Yani meslekteki bir problemi, ortada beliren bir müşkülü tespit edeceksiniz; o müşkülü çözmek için araştıracaksınız, bir eser ortaya koyacaksınız.

Bizim küçük biraderimiz makine yüksek mühendisi. Hoşuma gidiyor; “Coşan Vinçler” diye vinç imal ediyor. Elle komutalı vinç imal ediyor; güzel bir buluş. Bir gazetenin yukarısındaki döner reklam problemliymiş, kimseye yaptırmamışlar, gitmişler onu bulmuşlar. Güzel insan mesleğinde tek olmalı, yegâne olmalı, bir tane olmalı, eşsiz olmalı.

Esas itibariyle ben hoca olduğum için dinî konulardan bahsetmem lazım. Ama her mesleğin de biraz dinî yönü vardır. Mesleğin bir

dünyevî cephesi, veçhesi vardır bir de mânevî yönü ve temeli vardır. Bizde bu mânevî temel ihmal edildiği için bizim kalkınmamızda aksama var. Bizim sanayileşmemizde aksama var. O mânevî yön Japon'da var. Japonlar'ın hepsi mâneviyat eğitimi geçiriyorlarmış. Hatta bankacılar bile. Tabi onların "faiz haram" diye bir kuralları yok. Bankacıları bile haftada bir toplayıp Japon milliyetçiliği üzerinden onlara kurslar veriyorlarmış. Adam başarılı olamadığı zaman, sahip olduğu müesseseyi geliştiremediği zaman intihar ediyor. "Ben bu işi başaramadım, milletime karşı vazifemi yapamadım." diye düşünüyor.

Bu nedir?

Onun mâneviyatıdır. Onu başarıya iten faktördür. Bizim, bizi başarıya doğru götüreceğ çok daha büyük faktörlerimiz var. Biz bir şeyi güzel yaptığımız zaman Allahu Teâlâ hazretlerinin rahmetine mazhar olacağız. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri;

"Yaptığı bir şeyi güzel yapan, mükemmel yapan kimseye Allah rahmetini ihsan eder." buyuruyor.

Onun için yaptığımız bir şeyi mükemmel yapmaya gayret edeceğiz. Bu bizim mânevî temelimizdir. Ve sizin mesleğinizde de, “Şu memleketin müslümanını kâfire muhtaç olmaktan kurtaracağım.” diye bir mânevî temel olması lazım. “Ben yaptığım şeyi şu Japon’dan, güneşe tapan putperestten daha ileri yapacağım.” diye bir rekabet duygusu olması lazım. “Beni belalardan belalara sürüklemiş olan Almanya; kendisini memleketini toparladı, belini doğrulttu. Parçalanmasını bütünledi yapıştırdı, Doğu Almanya’yı kazandı da ben niye kendi eski diyarlarımı kazanmayayım?” diye bir kıskançlık içinde, rekabet içinde olmamız lazım. Bize bir hudut çizilmiş; o huduttan ötesini yabancı gözüyle görüyoruz.

Öyle saçma şey mi olur?

Karadeniz benim kendi iç denizimdi; Marmara gibi. Her tarafı benim topraklarımla çevriliydi.

Niye şimdi öyle olmasın?

Niye Balkanlar’daki topraklar; Fatih Sultan Mehmed Hân’ın fethettiği Mora, Bulgaristan, Tuna vilayeti tekrar benim olmasın?

Niye onun için çalışmayayım?

Niye Kafkasya benim olmasın?

Suriye'yi ben bıraktım da Arab'a mı kaldı?

Hayır, Ermeni aldı. Suriye Ermeni'nin. Irak işte görüyorsunuz; oyunla, onun bunun elinde.

Ben Suudi Arabistan'ı Medine-i Münevvere'yi terk ettim de Arab'a mı kaldı?

Hayır, Amerika'ya kaldı. Amerikan şirketleri sömürüyor. Binaenaleyh;

“Benim öyle bir azmim, gayretim ve hafızam olması lazım. Eskinin hesabını içimde daima sormalıyım ve mesullerinin yakasına yapışmalıyım. Zararı telafi etmeliyim.” diye bir mânevî temelimiz olması gerekiyor. Sizden de beklediğimiz, mesleğinizde bu çeşit başarılar. Ama hepimizin müşterek bir mesleği var.

Burada bir şey gördüm; sevdiğim için onu okuyacağım:

el-İbâdetü hirfetün. “İbadet bir meslektir, bir sanattır.”

Hani herkesin bir sanatı var; kimisi terzi kimisi tornacı, tesviyeci, fırıncı; herkesin bir mesleği var. *el-İbâdetü hirfetün.* İbadet hepimizin müşterek mesleğidir. Hepimiz kuluz,

abdîz; ibadet hepimizin mesleğidir. Allah'a karşı bu mesleği güzel îfâ edip mesleğin erbabı olmamız gerekiyor.

f. İbadetin Güzellikleri

el-İbâdetü hirfetün ve hânûtuhâ el-halvetü. “Bunun dükkânı تنها yerdir. İbadetin dükkânı halvettir.”

Halvet; “insanların olmadığı, hâlî, boş yer” demek. İnsan ibadeti boş, تنها yerde yapar. İbadetin makbulü, özel ibadetin makbulü kimsenin olmadığı bir yerde yapılmasıdır.

Ve re'sü mârife't-takvâ. “İbadetin sermayesi takvâdır.”

Çünkü her dükkâna bir sermaye lazım. Bu ibadet dükkânına da sermaye, takvâdır. Tabi bu sermayeyle bu dükkân çalışacak; “Bir kâr olacak.” diye bekleniyor.

Ve ribhuhâ el-cenneh. “Bunun kârı da cennettir.”

Bizim İlâhiyat Fakültesi mezunları ben emekli olduktan sonra Fakülte'den Gölbaşı sinemasını tutmuşlar, orada bir gece tertip ettiler. Tatlı, güzel bir gece oldu. Ben de yeni bir emekli profesör olarak çağırılmıştım, gittim. Mikrofonu bana verdiler. Ön sırada üç

dört partinin mensubu kimseler, misafirler vardı. Çeşitli mesleklerden insanlar vardı. Şöyle dedim:

“Ben meseleyi şöyle görüyorum: ‘Bu ilâhiyatlılar gecesi ve çeşitli mesleklerden insanlar gelmiş. Niye sadece ilâhiyatlılar gelmemiş de doktor gelmiş, avukat gelmiş, mühendis gelmiş? Muhtelif mesleklerden insanlar gelmiş?’ Çünkü ilâhiyat hepimizin aslî mesleğidir. Çünkü müslümanız, mü’miniz. Asıl vazifemiz; Allah’ın rızasını kazanmak, Allah’ın emrini tutmak, Allah’ın emrinde yaşamak. Onun için hepimizin mesleği ilâhiyatçılık. Şu mühendis ilâhiyatçı, şu doktor ilâhiyatçı, bu esnaf ilâhiyatçı, bu tüccar ilâhiyatçı. Ama hepimiz esas mesleği itibariyle ilâhiyatçıyız.”

Hepimizin teknik eğitimle ilgisi olmayabilir; hayat faaliyeti gereği başka mesleklerde olabiliriz ama hepimizin bunun üstünde müşterek, genel bir mesleğimiz var; ibadet.

“Allah’a güzel ibadet etmek” mesleğimiz var.

Bu ibadet bir sanattır.

Kabul ediyorum bu sözü, çok hoş görüyorum; “ibadet etmek sanatı” diye bir kitap yazılsa yeridir. Çünkü ibadetin güzel yapılma-

sı âdetâ sanatkârın sanatında başarı kazanması gibi bir şeydir; incelikleri vardır. Şiiri herkes yazamaz. Mûsikî âletini herkes kullanamaz. Güzel yazıyı *hatt-ı haseni* herkes yazamaz. Bu bir sanat. Herkes bir marangozluk yapamaz, bir ağaç işçiliğini mükemmel bir tarzda ortaya koyamaz. Sanattır. Estetik tarafları vardır, incelikleri vardır; hepimiz bunu öğrenmeliyiz.

Ve hânûtuhâ el-halvetü. “Ve bu ibadetin dükkânı tenhalıktır, تنها yerdir.”

Tabi burada İslâm’ın güzelliğini görüyoruz. İslâm’da ibadet Allah rızası için yapıldığı için riyaya düşmemek, ibadeti yaparken gösterişe kaçmamak çok mühim bir inceliklerdir. Onun için ibadet eden kimse eğer umumi ibadet değilse bunu saklı yapmaya çalışmalı. Tesbihini saklı çekmeli, sadakasını saklı vermeli, nafile namazını saklı kılmalı, hayr u hasenâtını kimseye söylemeden yapmalı; belli etmemeli, “Allah bilsin.” diye düşünmeli.

Ama bazı ibadetler vardır, topluca yapılması emredilmiştir.

Tamam, onlar toplu yapılmalı Cuma namazı gibi, cemaatle namaz gibi ibadetler toplu yapılmalı. Çünkü onun öyle yapılmasın-

da başka hikmetler olduğundan Allah onu öyle emretmiş oluyor.

Evet, bu ibadetin *re'sümali*, *-re'sümâl* Arapça'da "sermaye" demek- "sermayesi takvâdır." Hepimizin takvâ ehli insan olmamız lazım.

Takvâ nedir?

Takvâ; Allah'ın rızasını kaybetmekten, azabına uğramaktan korkmak sakınmaktır. İbadetin kabul olmayacak bir pozisyona düşmemesi için titiz davranmaktır; takvâ budur.

Takvâ esas itibariyle sakınmaktır ama neden sakınmak?

Allah'tan sakınmak çünkü gazabı vardır, azabı vardır ya da insan Allah onu seviyorken sevgisini kaybedebilir, gözden düşebilir onun için Allah'tan sakınması lazım. Ateşten, cehennemden sakınmak çünkü "Allah günahkâr insanı cehenneme atacak, yakacak." diye Kur'an-ı Kerîm bildiriyor. Veyahut insan ibadet yapar yapar hiç bir şey elde etmez.

Diyor ki; Peygamber Efendimiz;

"Nice oruç tutan insan vardır ki sabahtan akşama ancak aç ve susuz kalmıştır başka bir kârı yoktur. Nice kalkıp namaz kılan insan

vardır ki uykusuz kalmıştır başka bir faydası yoktur.”

Neden?

Çünkü ibadeti güzel yapamadı. İbadetin şartlarını temin edemedi, kollayamadı ve ibadeti güzel yapamadı. İbadetin titizce düşünülerek, sakınılarak, kabul olmasını sağlayacak şartlara riayet ederek, onları kollayarak yapılması lazım. Bunu tavsiye ediyoruz.

Konuşmamızın sonunda meseleyi teknik eğitimden ilâhi bir platforma getiriyoruz.

Hepimizin ibadeti bir ince sanat olarak düşünüp öyle çalışmamız gerekiyor. Tenhalar da Allah ile olan dostluğumuzu ilerletmemiz gerekiyor. İnsanın şahsen, ferden yalnız Allah ile bir olmanın zevkini tatması gerekiyor.

Hacı Bayram camiini hepiniz bilirsiniz; birkaç tane kapısı vardır, arkadan yandan girersiniz. İmamın mihrabı şuradadır, Cuma hutbesinin okunduğu minber şuradadır, vaaz kürsüsü şuradadır, müezzin mahfili şuradadır. Üst katı vardır, balkonu vardır, perdelidir; kadınlar orada durur.

Başka?

O sizin namaz kıldığınız yerin bir de alt tarafı vardır. Onun bir gizli kapısı vardır. Arka taraftan geldiğiniz zaman başınızı eğerek, merdivenle küçük bir odacığa inersiniz. Orası müezzin mahfilinin altıdır. Orada bir kapı vardır, eğilerek, o kapıdan girerseniz; daracık bir yoldan, dehlizden, ışıksız penceresiz bir yerden mihraba kadar -yukarıda insanların namaz kıldığı yerin altından- yürüyeceğiniz bir yol vardır. O yolun da sol tarafında kapılar vardır. Her kapı iki sandık sığacak kadar birer mekândır. Ve duvarda halkalar vardır.

Allah Allah! Bunlar nedir?

Bunlar halvet odalarıdır.

Ne demek halvet odası?

“Yalnızlık odası.”

Ne oluyor orada?

Hacı Bayrâm-ı Velî buraya dervişleri sokuyordu. Şu oda senin, şu oda senin, şu oda senin. Hiç kimseyle görüşmek yok. O odada ibadet ediyorlardı. Allah ile baş başa olmanın zevkini öğreniyorlardı. Zikretmenin; Allahu Teâlâ hazretlerine hâlisâne, kimse görmeden ibadet etmenin zevkini yaşıyorlardı. Kimse görmüyor. Yukarıda cemaat namaza gelir gider; sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı ama

aşağıda bunlar 40 gün erbaîndedir. Arapça'da erbaîn 40 demek. 40 gün orada ibadetle meşgul olurlardı. Çok da güzel bir havası var. Kapı yok, pencere yok, oturuyorsunuz; nereden bir esinti gelir nereden gider bilmem, çok da güzel bir havalandırma yapılmış. Kapı yok, pencere yok, delik yok ama orası çok da güzel hava alır. 40 gün orada ibadet ederler. 40 gün. 40 günde insanın vücudunda pek çok şeyler değişirmiş. Ondan sonra nefesine hâkim olan, Allah'a hâlisâne bağlı, âşık-ı sâdık bir insan ortaya çıkarmış. Şu Yunus'un aşkına bakın, ilâhilerindeki mânalara bakın!

*Aşkın aldı benden beni,
Bana seni gerek seni.
Ben ağlarım dünü günü,
Bana seni gerek seni.*

*Ne varlığa övünürüm,
Ne yokluğa yerinirim,
Aşkın ile avunurum,
Bana seni gerek seni.*

*Eğer beni öldüreler,
Ateşlere yandıralar,
Külüm göğe savuralar,*

Bana seni gerek seni.

Toprağı anda çağıra,

Bana seni gerek seni.

Yansa yakılsa adam âşık; gözü hiç bir şeyi görmüyor. Varlıktan kibirlenmiyor gururlanmıyor, yokluktan perişan olmuyor sarsılmıyor. Böyle bir insan ortaya çıkıyor. Yunus çıkıyor, Mevlânâ çıkıyor, Eşrefoğlu Rûmî çıkıyor.

Ey Allah'ım! Beni senden ayırma,

Beni senin cemâlinden ayırma.

Cemal “güzellik” demek. Âşık olmak için güzelliği görmek lazım.

Balığın canı su içinde dirilir,

İlâhî balığı gölden ayırma.

“Balık suda yaşar. Birisi balığı sudan çıkarırsa balık çırpınır, ölür. Ben de senin aşkının deryasında bir balık gibiyim, beni bu sudan ayırma ya Rabbi!” Yani “O sevgiden ayırma” diyor.

Böyle yaşamışlar, böyle çalışmışlar. Böyle fedakârlık yapmışlar, böyle hizmet etmişler. Mânevî kemâlât öyle kazanılıyor. Onun için “Bu ibadet denilen güzel sanatın dükkânı halvettir.” İnsan biraz halvette kalmayı, tenhada kalmayı öğrenmeli Onlar 40 gün kalmış

da siz hiç olmazsa günün bir saatinde Allah ile baş başa kalmaya çalışmalısınız. Elinize tesbih alıp *Allah* demeyi tatmalısınız; o zevke ermelisiniz.

Geçen gün bunu da tarif ettik. Tarifi aldığınıza göre inşaallah icraatı da yaparsınız. Allah o zevklere, o şevklere, o makamlara sizleri de erdirdi.

Re'sümalühâ et-takvâ. Takvâ ile yaşayacaksınız. Her şeyin günah olmamasına, Allah'ın rızasına aykırı olmamasına dikkat ederek hayatınızı süreceksiniz.

Ve rıbhuhâ el-cenneh. "Bu ibadet sanatının da o halvetlerde icra edilen mesleğin de kazancı cennettir."

g. İnsanlığın Hizmetinde Olmak

Mukabilinde insan cenneti elde edecek.

Allahu Teâlâ hazretleri hepinizden razı olsun. Hepinizi İslâm için çalışan, Ümmeti Muhammed'e faydalı olan insanlardan eylesin. Çünkü insanlara faydalı olmak, dinimizde çok sevap kazanma vesilesidir. İnsanlara fayda sağlamaktan daha güzel bir başka yol yoktur. Onun için başka insanlara faydalı olmak, onların gönlünü almak, duasını kazanmak,

onlara bir şeyler kazandırmak, sevindirmek şiarınız olsun.

Allahu Teâlâ hazretleri mesleklerinizde muvaffak eylesin, üstün başarılı eylesin. Her birinizin bir konuda patent alıp bir icat sahibi olmanızı diliyoruz.

Elektriği bulan Edison'un cennete girip girmeyeceğini soruyorlar. Adam yalnızca elektriği bulmamış. Artık rayına oturtmuş, yörüngesine oturtmuş; sayısını bilemeyeceğim kadar icadı var. Muhtelif şeyler icat etmiş. Artık peş peşe çorap söküğü gibi gitmiş. Demek ki bir insan bir mesleğin inceliğini kavrarsa onun arkasından pek çok şey gelir. Şu Edison'u da kıskanıyorum, biraz da kızıyorum. Çünkü düşmanlar Edison'u öne sürüyorlar;

"Bu adam cennete girecek mi girmeyecek mi?" diyorlar.

Girmeyecek! Var mı bir diyeceğin?

"E elektriği bulmuş?"

Neyi bulursa bulsun. Allah'ı buldu mu?

Allah'ı bulamadıysa giremez. Allah'ı bulan, Allah'ı bilen, Allah'a güzel kulluk eden cennete girer. Neyi bulursa bulsun. Para için çalışmıştır. Maddiyat için çalışmışsa sevap

bile alamaz. Gösteriş için yaptıysa sevap bile alamaz. Adamın huyunu bilmiyoruz, halini bilmiyoruz. Belki homoseksüeldi, belki hırsızdı, belki yüzsüzdü!

“Edison cennete girecek mi, girmeyecek mi?”

Ne bileyim ben. İmanı varsa girer imanı yoksa cehennemde cayır cayır yanacak işte. Ama böyle dedikleri için adamcağıza biraz kızıyorum. Elektriği bulmuş ama önümüze kahve cezvesini sürer gibi ikide bir de onu sürdükleri için kızıyorum.

Niye biz ondan aşağı kalalım? Elin gâvuru, gayrimüslimi, ateşperesti, güneşperesti, Almanı, Japon’u bir şeyler yapıyor da biz niye yapamayalım?

Mutlaka hepinizden mesleğinizde üstün başarılar diliyoruz, bekliyoruz. Mesleğinizin en ileri seviyeye varması için ne gerekiyorsa onu yapmanızı da size salık veriyoruz, tavsiye ediyoruz. Bana gelip soruyorlar;

“Hocam, ben falanca yeri bitirdim, ne yapayım?”

Mümkünse asistan ol!

Asistan olmak, “ilim yoluna ayak basmak” demektir. Onun arkasından doçentlik

gelir, onun arkasından profesörlük gelir. Doçent ve profesör olan adam biraz Şark'ı Garb'ı öğrenmiş olur, seyahatler etmiş olur, mesleğinde ötekilerden ileri olur. Aranan, istenen, kendisine danışılan insan olur. Bunun için de hepimize böyle diyoruz.

Asistan olmaya imkânın yok.

Yoksa mastır yap.

“Mastırını bitirdim hocam.”

Mastırını bitirdiyse doktora yap.

“Doktorayı bitirdim hocam.”

Doktorayı bitirdiyse hariçten doçentlik yap.

Önce mesleğinde bir ileriye git, mesleğinde bir ilerle; Allah seni sevsin. Ama bunu Allah rızası için yapacaksan Allah sevecek. Kadınlar da öyle. Herkes öyle. Herkesin aynı tarzda olması lazım. Yaptığı şeyi en güzel tarzda yapmaya çalışması lazım. Allah böylece rızasına erenlerden eylesin.

Hepimizin müşterek ve genel mesleğimiz olan kulluk meselesini de burada formül olarak elinize verdik.

Kulluk bir sanattır. Güzel ve ince bir özen ister; akıl fikir ister. Tenhalarda Allah'a ibadet etmek lazım.

“Dükkân halvettir, sermayesi takvâdır, kazancı kârı da cennettir.”

Allah o güzel kâra, cennete erişmeyi onu elde etmeyi sevdiklerinizle beraber cümlenize nasip eylesin. Aile boyu sevdiklerinizle, eşlerinizle, çoluk çocuğunuzla, anne babanızla beraber Allahu Teâlâ hazretleri hepinizi cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin. Çevrenizde cennete giremeyecek yakınlarınız varsa onları da kurtarmaya çalışın.

Çankırlılı bir hâkim dostumuz vardı, çok hoşuma gidiyor. Zalim ve inançsız bir yüksek hâkim dostu varmış. Akrabası da Bir gün ona gitmiş, kendisi anlatmıştı. Müslümanın sorumluluk duygusuna bak! Bu derviş. Yozgatlı Ahmet Efendi'ye bağlı, çalışkan zeki bir derviş. O dinsiz, imansız, ateist ve zalim akrabasına gitmiş. Kapıyı çalmış.

“Ağabey merhaba!”

“O yeğenim buyur, hoş geldin! Gel bakalım içeriye. Nerelerdesin? Çoktandır görüşemedik. Bir ihtiyacın mı var? Bir şey mi istiyorsun? Söyle bakalım.”

Bunu düşünüp de bu aksiyonu yapması çok hoşuma gidiyor.

“Ağabey! Düşündüm mahkeme-i kübrâda herkes hesaba çekilecek. Mü'minler kâfirler hesap verecek, amel defterleri açılacak. Dünyada yaptıkları yazılmış. Bunlar hesaba konulacak, terazide tartılacak. Ehl-i cennet cennete gitmek için bir tarafa ayrılacak.

فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ

*Ferîkun fi'l-cenneti ve ferîkun fi's-sağîr.*¹ Cehennemlikler de bir tarafa ayrılacak. Ehl-i cennet sıratı geçip uçarak koşarak cennete varacaklar. Ehl-i cehennem de elleri ayakları bukağalı zincirli, saçlarından ayaklarından sürüklenerek cehenneme atılacaklar.

Söylerken iki kelime ama cehenneme atılmak müthiş bir şey; insan cayır cayır ateşlerin içine atılacak, cayır cayır yanacak. Ölmek yok, ölüp de kurtulmak yok.

لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْهُ

عَذَابِهَا

¹ 42/Şûrâ, 7.

*Lâ yukdâ aleyhim fe-yemûtû ve lâ yuhafefu anhüm min azâbihâ.*² “Cehennem’in bir özelliği; ölmek yok ki kurtulsunlar. Azaplarının hafiflemesi de yok; aynı şiddette devam edecek, aynı şekilde azap çekecekler.”

Ölmeyi temenni edecekler ama ölemeyecekler.

كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا
لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ

*Küllemâ nazicet culûduhum beddelnâhum cülûden gayrehâ li-yezûkû'l-azâbe.*³ “Derileri yanacak, kömür gibi olacak. Tekrar yanması ve azabı tekrar çekmeleri için Allah derilerini tazeleyecek.” Cehennem böyle! Ağabey, sen ateist olduğunu sohbetlerinde bize söylüyordun. Senin inançsız olduğunu, münkir olduğunu biliyoruz. Ama mücrimler, esirler gibi zincirlere bağlanmış olarak sıralanıp cehenneme sevk edilirken senin de böyle ellerinin kollarının bağlı olduğunu ve böyle cehenneme doğru zebaniler tarafından çekilerek, itilerek, kakılarak götürüldüğünü, gö-

² 35/Fâtır, 36.

³ 4/Nisâ, 56.

türülürken de şöyle bana doğru baktığını ‘Yeğenim, madem hal böyleymiş niye dünyadayken buna bunu söylemedin?’ der gibi olduğun şöyle gözümü kapattığım zaman önüme bir hayal gibi geldi. Bunu söylemeye geldim. Gel sen bu inkârı bırak, gel bu imansızlıktan vazgeç! Anlatılması gereken ne varsa ben sana anlatayım. İmana gel, kelime-i şahâdet getir. Bu İslâm hak yoldur, doğru yoldur. Etme eyleme ağabey, âhirette kendini yakma. Senin oraya gitmene üzülürüm, gel şu teklifimi kabul et!” demiş. İslâm’ı teklif ediyor. Karşısındaki ateist, kâfir, müşrik veyahut inançsız kimse. Akrabası olan o yaşlı hâkim duygulanmış; “Yeğenim, doğru söylüyorsun ama içim inanmıyor, kalbim inanmıyor; inanamıyorum. Aklım doğru söylediğini kabul ediyor ama kalbim inanmıyor.” demiş.

h. İman Nimeti

Muhterem kardeşlerim!

İnanmak, Allah’ın çok büyük nimetidir. Allah herkese nasip etmiyor. Aklen bir şeyi anlamak yetmiyor. İnsan yeter sanır. Sanır ki aklen doğruyu bulduğu zaman tamam. Hayır, sarhoş da içkinin kötü olduğunu bilir ama yine içer. Kumarbaz da kumarın yuvasını yıktığını,

dükkânını mahvettiğini, sermayesini kediye yüklediğini bilir ama yine oynar. Günahı işleyen insanların çoğu günahı günah olarak bildiği halde kapılır, yapar. İman çok büyük nimettir, imanın kadrini kıymetini bilin. İnsanın imanı edepsizliği yüzünden elinden alınır. Edebe riayet edin. İman insanın elinden edepsizliği yüzünden alınır ama edebi sayesinde de insan en kötü durumdan kurtulur. Edebe riayet edin, edepsizlikten şiddetle kaçının. Allahu Teâlâ hazretleri sizi müeddeb kullarından eylesin, evliyâ kullarından eylesin. Sevdiklerinizle beraber cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin. Gününüz hayırlı olsun, ömrünüz bereketli olsun. Allah işlerinizi rast getirsin. Kesenize bereket versin. Hânenize saadet yağdırsın. Cennetiyle cemaliyle cümelenizi müşerref eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26 Muharrem 1415 / 05.07.1994

Kızılcahamam Çam Oteli/ Ankara

[Bütün AİLE EĞİTİM KAMPI KONUŞMALARİ'na PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

